

Οικισμοί, Χωρικοί Δείκτες και Πληθυσμιακή Ανισοκατανομή στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Βασίλης Παππάς¹, Πάτρα Φλεβάρης 2025

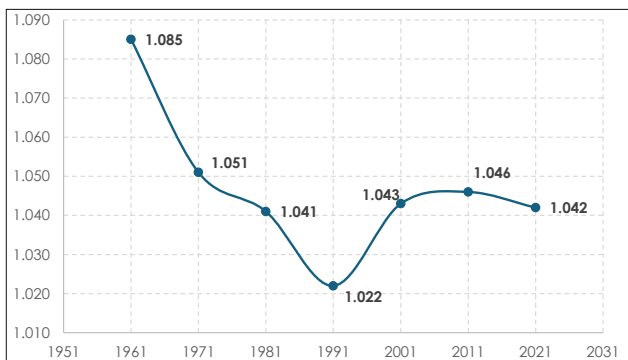
Εισαγωγή

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας (ΠΘ) αποτελείται σήμερα (απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2021) από πέντε (5) Περιφερειακές Ενότητες που περιλαμβάνουν είκοσι πέντε (25) Δήμους, εκατό πέντε (105) Δημοτικές Ενότητες, πεντακόσιες τριάντα πέντε (535) Δημοτικές Κοινότητες και χίλιους σαράντα δύο (1.042) οικισμούς. Το εμβαδόν της είναι 14.051 τ.χλμ. και ο μόνιμος πληθυσμός της είναι 688.255 κάτοικοι (2021) ο οποίος και παρουσιάζει συνεχή μείωση από το 2001 (μείωση 2001 – 2021: -7,01%).

Στη σύντομη αυτή έκθεση παρουσιάζονται στοιχεία για τους οικισμούς της ΠΘ οι οποίοι και αποτελούν την μικρότερη στατιστική οντότητα σε χωροταξικό επίπεδο. Η οντότητα «Οικισμός» αν και δεν αποτελεί από μόνη της μία διοικητική οντότητα αποτελεί αφενός τη βάση του διοικητικού συστήματος της χώρας, και εφ' ετέρου σύμφωνα μ' αυτή καθορίζεται, εν πολλοίς, ο τρόπος έκδοσης των οικοδομικών αδειών και ο όγκος δόμησης, ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος για την χωρική ταυτότητα της χώρας ή/και μίας περιοχής της. Παράλληλα η μελέτη της κατανομής του πληθυσμού στο επίπεδο των οικισμών προσφέρει μία πιο αναλυτική εικόνα από αυτή των μεγαλύτερων διοικητικών επιπέδων (Δήμοι, Περιφερειακές Ενότητες, Δημοτικές Ενότητες, κλπ).

Οι οικισμοί

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ορίζει ως αυτοτελή οικισμό: «Ένα σύνολο οικοδομών, οι οποίες γειτονεύουν και τα κτίρια των οποίων δεν απέχουν μεταξύ τους περισσότερο από διακόσια (200) μέτρα αν δεν υπάρχει εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλεως και μέχρι χίλια (1000) μέτρα αν υπάρχει και περιλαμβάνουν δέκα (10) τουλάχιστον κατοικίες νοικοκυριών ή μία συλλογική κατοικία ή κατοικίες νοικοκυριών και συλλογικές κατοικίες στις οποίες μπορούν να κατοικήσουν κανονικά πενήντα (50) τουλάχιστον άτομα, ανεξάρτητα αν αυτά κατοικούν όλο το έτος ή μία μόνο ορισμένη εποχή». Ως αυτοτελείς οικισμοί ορίζονται και οι μικρο-νησίδες, ανεξάρτητα από τις ανωτέρω προϋποθέσεις.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη του πλήθους των οικισμών στην ΠΘ.

Τύπος οικισμού	#	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	Μόνιμος Πληθυσμός 2021
Νησίδες	13	97	69
Μονές	11	84	79
Κατασκηνώσεις	2	0	0
Συνοικισμός προσφύγων	1	116	29
Θεραπευτική Κοινότητα	1	38	5
Άλλοι οικισμοί χωρίς κατοίκους (2021)	35	125	0
Υπόλοιποι Οικισμοί	979	732.302	688.073
Σύνολο	1.042	732.762	688.255

Πίνακας 1: Τύπος οικισμών στην ΠΘ

Ο αριθμός των οικισμών της ΠΘ δεν είναι σταθερός και κυμαίνεται τα τελευταία εξήντα χρόνια 1961 – 2021 από 1.085 έως 1.042 σήμερα (διάγραμμα 1). Από αυτούς οι 13 είναι νησίδες, οι 11 Μονές ενώ υπάρχουν και δύο κατασκηνώσεις, ένας συνοικισμός προσφύγων και μία θεραπευτική κοινότητα (πίνακας 1). Τους περισσότερους οικισμούς τους διαθέτει ο Δήμος Πύλης (89) ενώ τους λιγότερους ο Δήμος Σκοπέλου (11) (πίνακας 2).

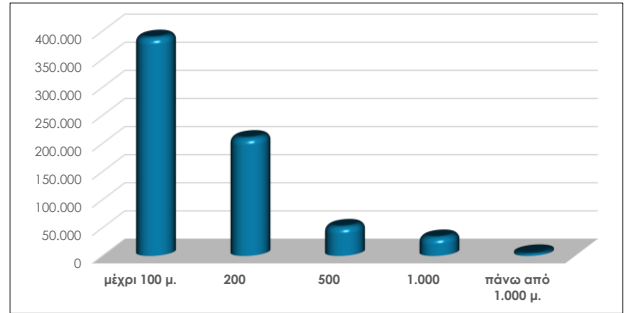
Δήμος	Αριθμός οικισμών	Μόνιμος Πληθυσμός 2021	Δήμος	Αριθμός οικισμών	Μόνιμος Πληθυσμός 2021	Δήμος	Αριθμός οικισμών	Μόνιμος Πληθυσμός 2021
Πύλης	89	12.852	Τρικκαίων	49	78.605	Ρήγα Φεραίου	20	8.870
Μετεώρων	78	19.274	Βόλου	48	139.670	Λαρισαίων	18	164.095
Αργιθέας	73	3.496	Αγιάς	46	10.711	Φαρκαδόνας	18	11.350
Νοτίου Πηλίου	67	8.274	Αλμυρού	44	16.072	Αλοννήσου	17	3.138
Μουζακίου	64	11.245	Σοφάδων	39	16.927	Τυρνάβου	17	22.280
Ελασσόνας	58	25.459	Τεμπών	33	12.007	Σκιάθου	14	5.802
Φαρσάλων	56	16.341	Λίμνης Πλαστήρα	31	5.234	Σκοπέλου	11	4.518
Κιλελέρ	52	18.070	Παλαμά	27	13.424			
Καρδίτσας	51	55.979	Ζαγοράς - Μούρεσι	22	4.562			
Περιφέρεια Θεσσαλία							1.042	688.255

Πίνακας 2: Αριθμός οικισμών ανά Δήμο στην ΠΘ, 2021

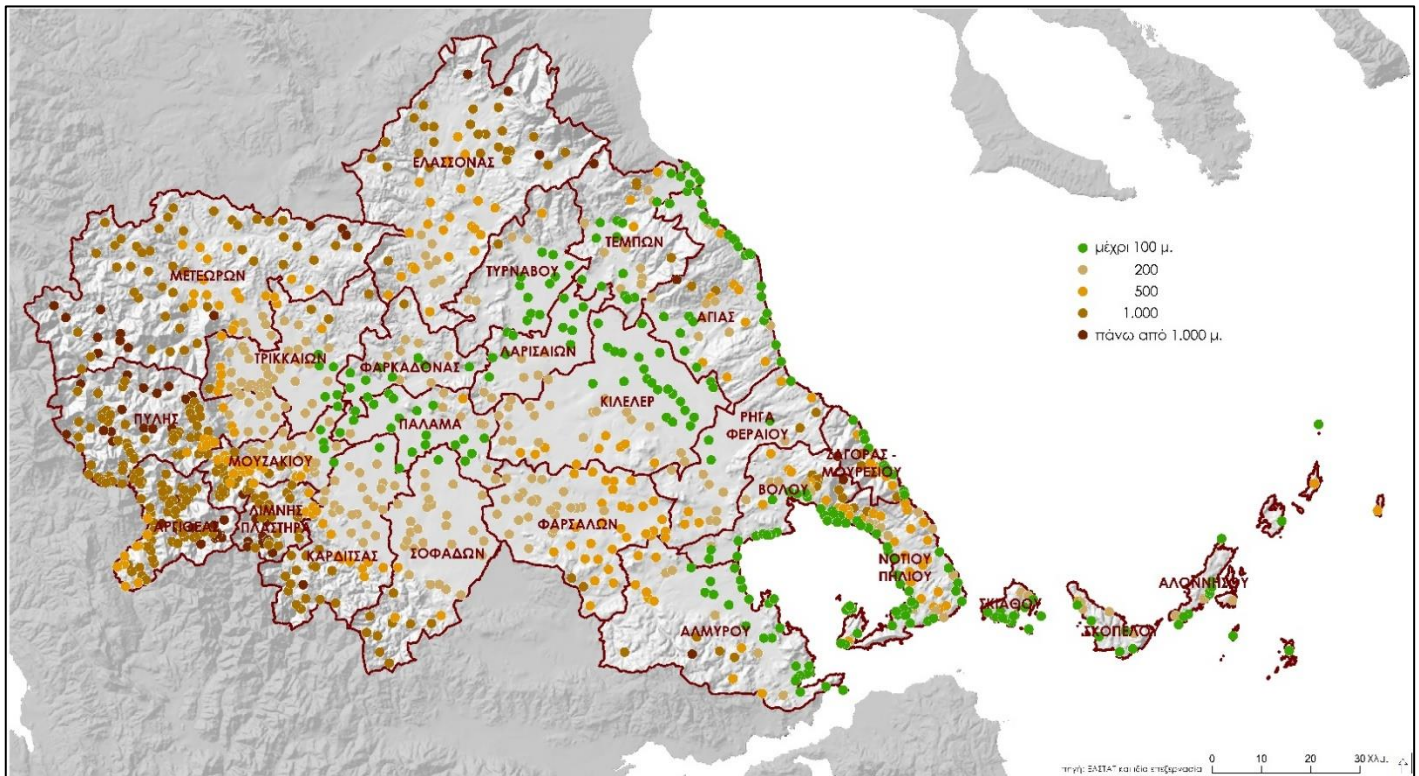
¹ αφ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών, Ιδρυτικό μέλος ΙΔΕΜ

Όσον αφορά την κατανομή των οικισμών ως προς το υψόμετρο (πίνακας 3 και διάγραμμα 2, χάρτης 1) οι περισσότεροι (254) βρίσκονται μέχρι τα 100 μέτρα και στους οποίους αντιστοιχεί και ο περισσότερος πληθυσμός (388.551 κατ., 2021) ενώ η μεγαλύτερη πληθυσμιακή μείωση (-17,7%) για το διάστημα 2011-21 παρουσιάζεται στους οικισμούς που βρίσκονται σε υψόμετρο 500 – 1.000 μέτρων.

Υψόμετρο	#	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	Μόνιμος Πληθυσμός 2021	Διαφορά 2011 - 2021
μέχρι 100 μ.	254	403.875	388.551	-3,79%
200	246	223.770	209.827	-6,23%
500	212	59.870	51.798	-13,48%
1.000	272	40.075	32.979	-17,71%
πάνω από 1.000 μ.	58	5.172	5.100	-1,39%
Περιφέρεια Θεσσαλίας	1.042	732.762	688.255	-6,07%

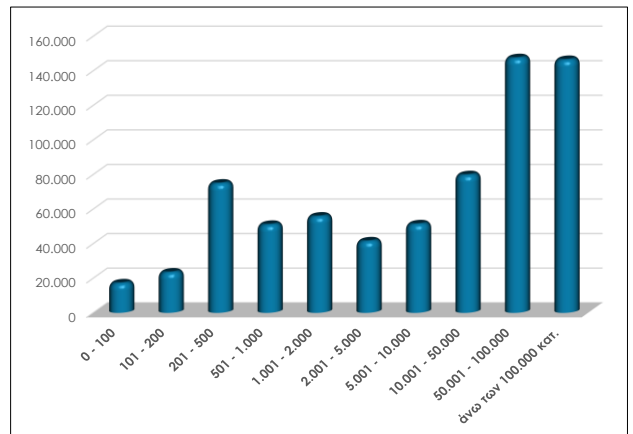
Πίνακας 3 και Διάγραμμα 2: Κατανομή των οικισμών της ΠΘ ως προς το υψόμετρο.

Χάρτης 1: Κατανομή των οικισμών της ΠΘ ως προς το υψόμετρο.

Σχετικά με το πληθυσμιακό μέγεθος υπάρχουν 13 οικισμοί που έχουν πληθυσμό άνω των 5.000 κατ. ενώ στον αντίποδα βρίσκονται 516 οικισμοί που έχουν πληθυσμό λιγότερο των 100 κατ. (πίνακας 4 και διάγραμμα 3). Όλες οι πληθυσμιακές κατηγορίες παρουσιάζουν πληθυσμιακή μείωση κατά την δεκαετία 2011-21 εκτός από τον οικισμό της Λάρισας (οικισμός άνω των 100.000 κατοίκων), ενώ την μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζουν οι μικροί οικισμοί κάτω των εκατό κατοίκων.

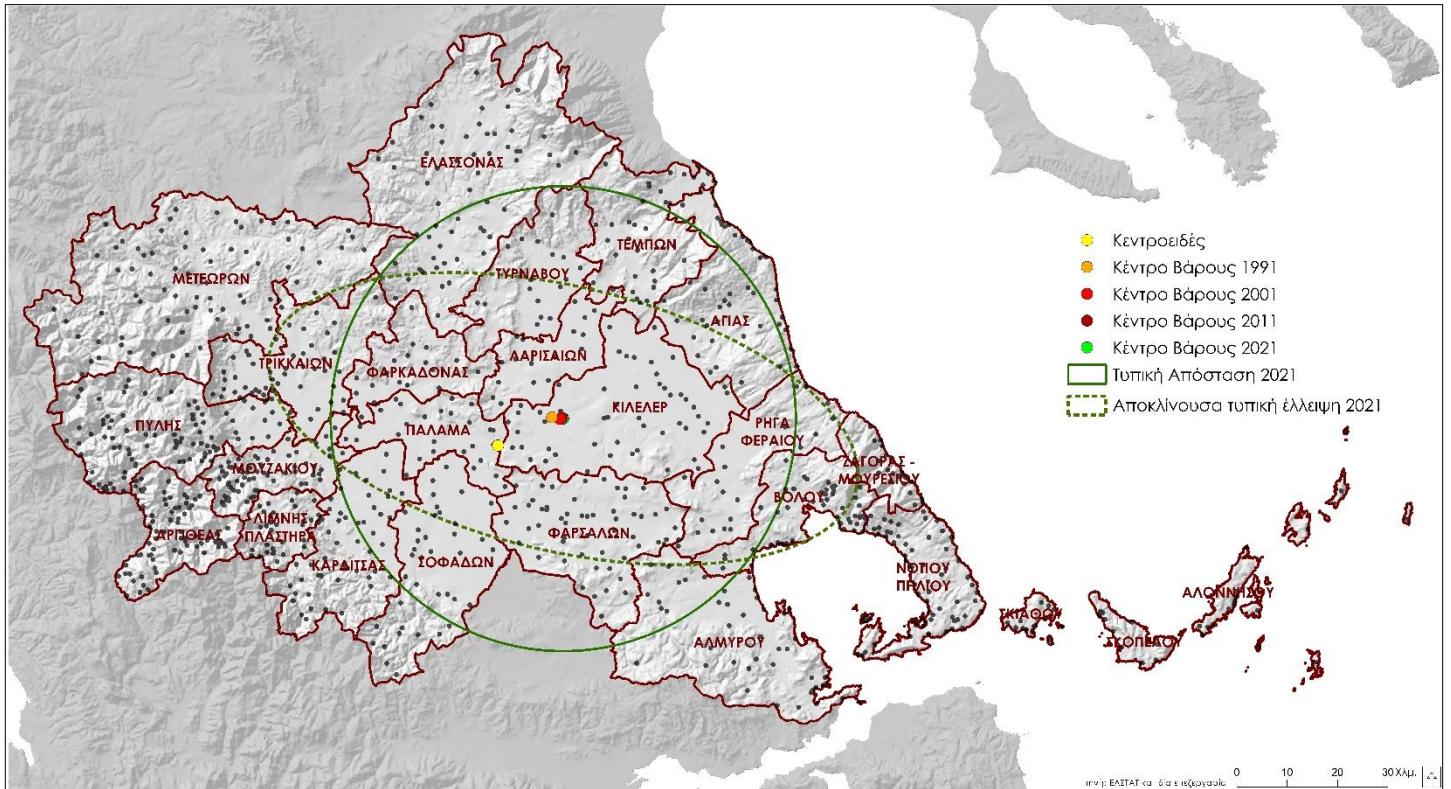
Πληθυσμιακό μέγεθος	#	Μόνιμος Πληθυσμός 2011	Μόνιμος Πληθυσμός 2021	Διαφορά 2011 - 2021
0 - 100	516	22.106	17.112	-22,59%
101 - 200	164	28.650	23.383	-18,38%
201 - 500	223	88.662	74.842	-15,59%
501 - 1.000	75	57.868	50.966	-11,93%
1.001 - 2.000	39	63.436	55.762	-12,10%
2.001 - 5.000	12	44.999	41.415	-7,96%
5.001 - 10.000	7	52.407	51.273	-2,16%
10.001 - 50.000	3	82.284	79.714	-3,12%
50.001 - 100.000	2	147.699	147.411	-0,19%
άνω των 100.000 κατ.	1	144.651	146.377	1,19%
Περιφέρεια Θεσσαλίας	1.042	732.762	688.255	-6,07%

Πίνακας 4 και Διάγραμμα 3: Κατανομή των οικισμών της ΠΘ ως προς το πληθυσμιακό μέγεθος.

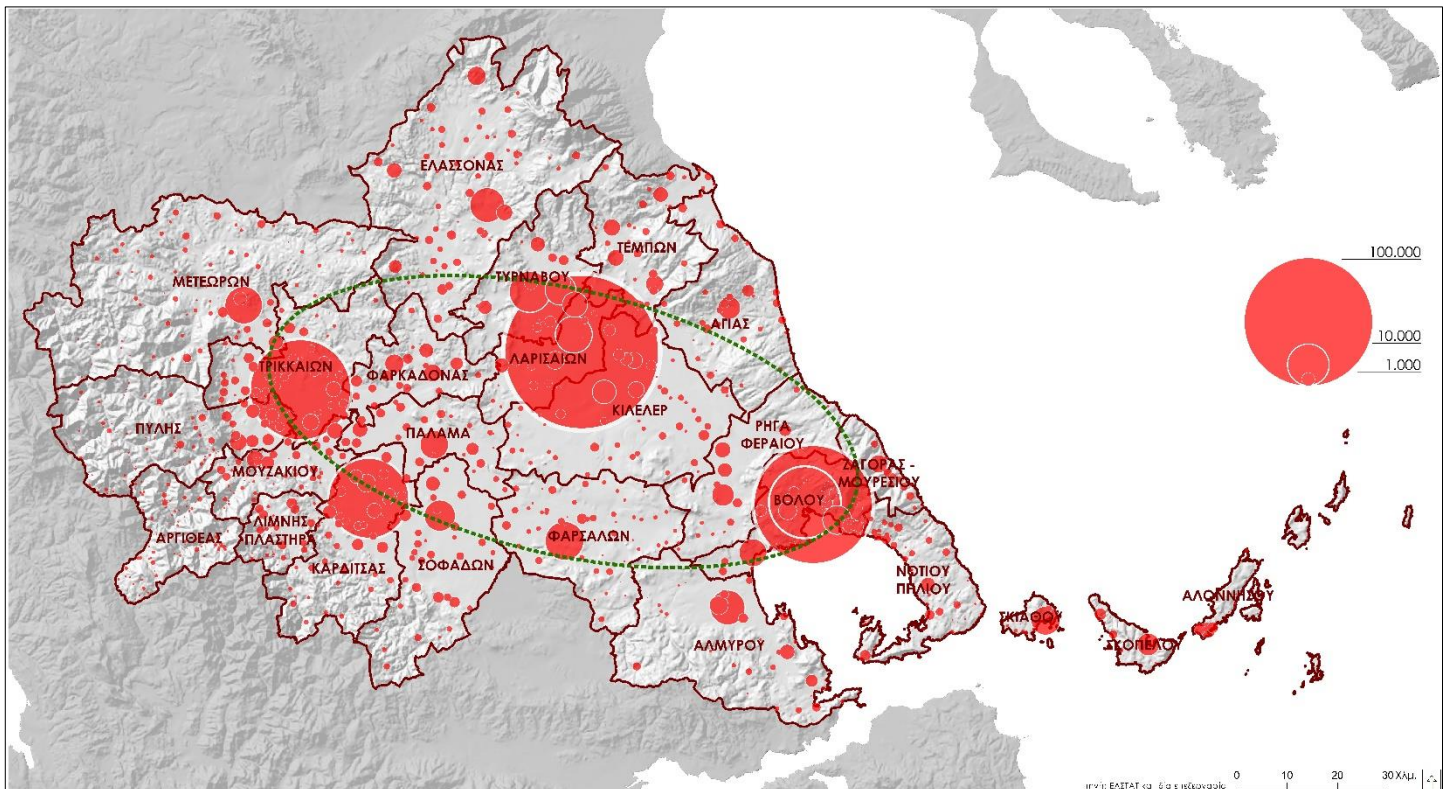
Από τους 1.042 οικισμούς μόλις 209 (20,1%) διατήρησαν ή αύξησαν τον πληθυσμό τους από το 2011 (η πλειοψηφία των οποίων ανήκουν στους Δήμους Αργιθέας, Πύλης, Λίμνης Πλαστήρα, Αγιάς, Καρδίτσας, Μουζακίου, Νοτίου Πηλίου και Βόλου) ενώ οι υπόλοιποι παρουσιάζουν πληθυσμιακή μείωση που φτάνει μέχρι το 100% (πίνακας 5 και διάγραμμα 6, χάρτης 2). Οι οικισμοί που έχασαν τον πληθυσμό τους (μείωση 100%) αφορούν σε 11 περιπτώσεις οικισμών με πολύ λίγους κατοίκους το 2011 (λιγότερο από 15 κατ.) με εξαίρεση ο «Ζτεφάνιον, το» του Δήμου Μετεώρων και ο «Λυκόρεμα, το» του Δήμου Παλαμά που το 2011

όρια των Δήμων Παλαμά και Κιλελέρ και προσδιορίζεται ανάμεσα στους οικισμούς «Ηλίας, ο» του Δήμου Παλαμά και «Μικρόν Βουνόν, το» του Δήμου Κιλελέρ και πλέον συγκεκριμένα απέχει 894 μέτρα ΒΔ από τον πρώτο και 2.893 μέτρα ΝΑ από τον δεύτερο. Ο κοντινότερος μεγάλος πληθυσμιακά οικισμός είναι του Παλαμά (4.770 κατ., 2021).

Χάρτης 3: Χωρικοί δείκτες της Περιφέρειας Θεσσαλίας, 2021

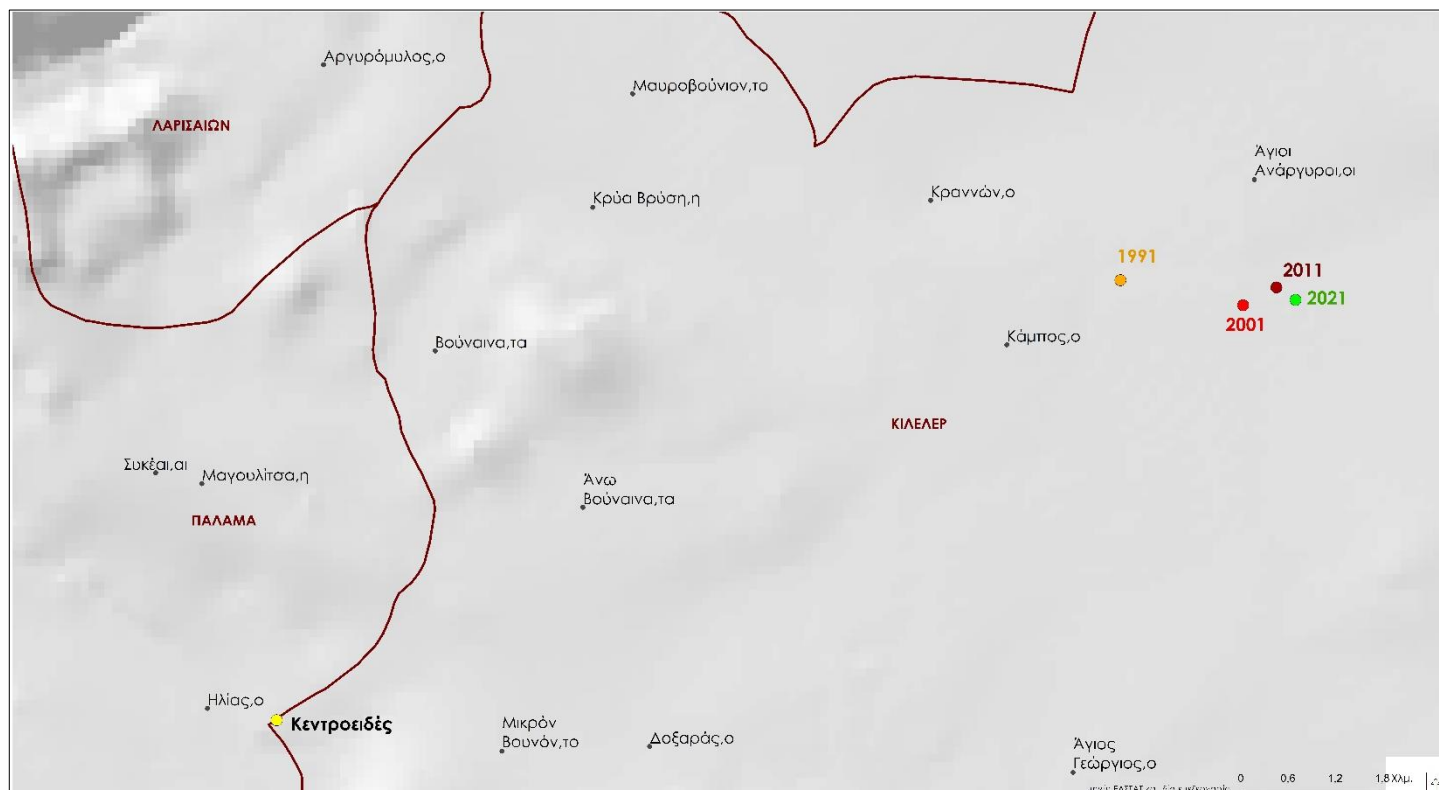
Η παρουσιαζόμενη τυπική απόσταση (η οποία μετρά τον βαθμό διασκόρπισης των σημείων (οικισμών) γύρω από το ΠΚΒ) υπολογίστηκε με βάση σύμφωνα με τον πληθυσμό του 2021 και το μέγεθος της ακτίνας της είναι 46 χλμ περίπου. Αντίστοιχα η αποκλίνουσα τυπική έλλειψη (η οποία συνοψίζει τα χωρικά χαρακτηριστικά των σημείων και εκφράζει τις κύριες κατευθυντήριες τάσεις ανάπτυξης του πληθυσμού) υπολογίστηκε αντίστοιχα με βάση σύμφωνα με τον πληθυσμό του 2021 και το μέγεθος της μεγάλης ακτίνας της είναι 60 χλμ. περίπου, ενώ της μικρής 26 χλμ. περίπου. Τα χαρακτηριστικά της αποκλίνουσας τυπικής έλλειψης (υπερδιπλάσια η μεγάλη ακτίνα της μικρής) αποτυπώνουν, εκτός από το ιδιαίτερο σχήμα της ΠΘ και την χωρική κατανομή των μεγάλων αστικών κέντρων της ΠΘ, τα οποία βρίσκονται είτε εντός της έλλειψης είτε πολύ κοντά σ' αυτήν (χάρτης 4).

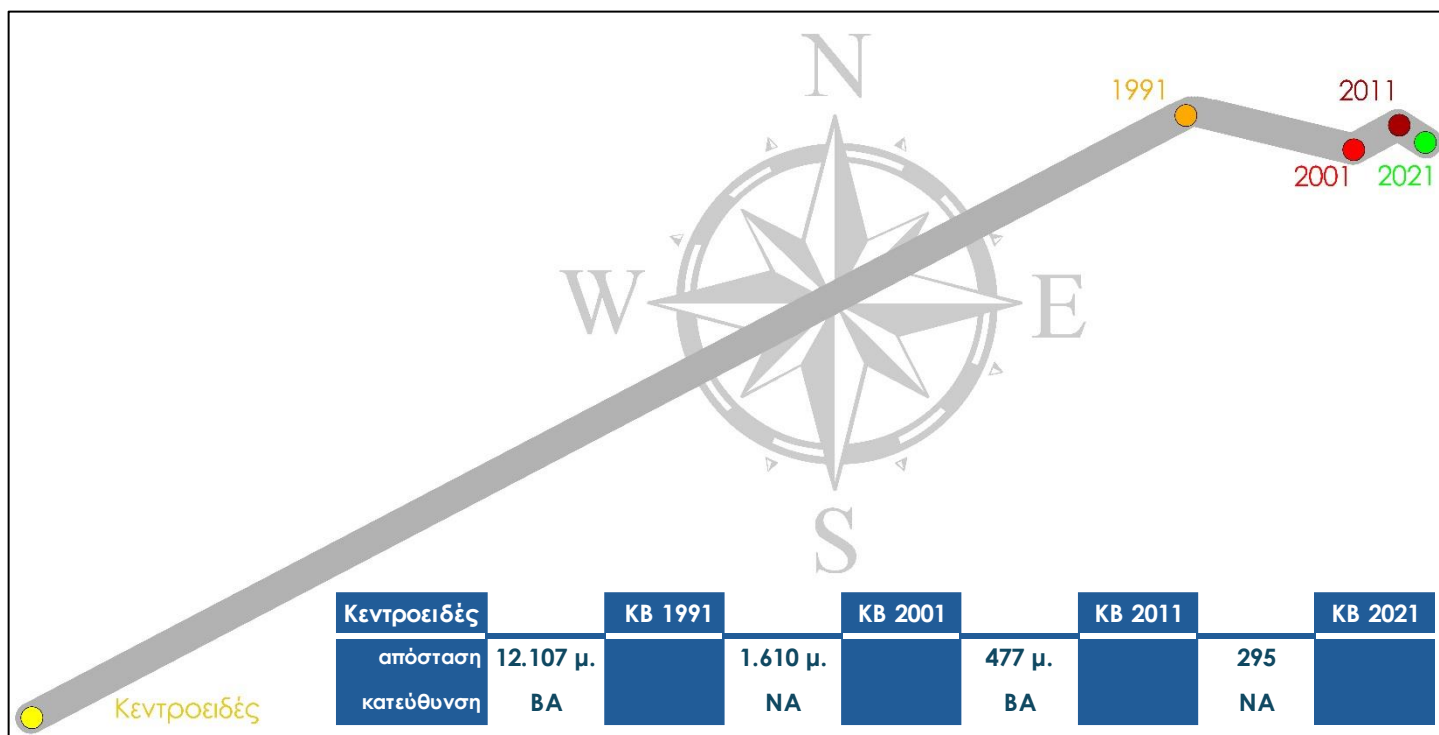
Χάρτης 4: Αποκλίνουσα τυπική έλλειψη και κατανομή πληθυσμού των οικισμών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2021

Και τα τέσσερα πληθυσμιακά κέντρα βάρους (1991, 2001, 2011 και 2021) βρίσκονται ΒΑ του κεντροειδούς, εντός του Δήμου Κιλελέρ, κοντά στους οικισμούς «Κάμπος, ο», «Άγιοι Ανάργυροι, οι» και «Κρανών, οι». Η αρχική μετακίνηση από το κεντροειδές στο πληθυσμιακό κέντρο βάρους του 1991 είναι 12.107 μέτρα ΒΑ, ενώ η καταγραφόμενη μετακίνηση από το 1991 στο 2021,

διαμέσου των ΠΚΒ 2001 και 2011, έχει κατεύθυνση κυρίως ανατολική και το συνολικό μήκος της, ακολουθώντας την πορεία των τεσσάρων σημείων, είναι 2.382 μέτρα (χάρτης 5). Οι επιμέρους αποστάσεις και κατευθύνσεις των ΠΚΒ 1991, 2001, 2011 και 2021 παρουσιάζονται στο γράφημα 7 και κυμαίνονται από την μεγαλύτερη 12,1 χιλιόμετρα (κεντροειδές – ΠΚΒ 1991) έως την μικρότερη 295 μέτρα (ΠΚΒ 2011 – ΠΚΒ 2021)

Χάρτης 5: Κεντροειδές και Πληθυσμιακά κέντρα βάρους στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 1991 - 2021

Γράφημα 7: Κεντροειδές και μετακίνηση Πληθυσμιακών κέντρων βάρους στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, 1991 - 2021

Η πρώτη μετακίνηση προς τα βορειοανατολικά, του πληθυσμιακού κέντρου βάρους του 1991 από το κεντροειδές, υποδηλώνει το ιδιαίτερο πληθυσμιακό βάρος που έχουν αποκτήσει οι πεδινοί οικισμοί του Θεσσαλικού κάμπου το 1991, σε σχέση με τους λοιπούς οικισμούς, με προεξάρχοντες τους οικισμούς των αστικών συμπλεγμάτων της Λάρισας και του Βόλου. Ενδεικτικά το ειδικό πληθυσμιακό βάρος (πληθυσμός του οικισμού/πληθυσμός ΠΘ) του οικισμού «Λάρισα, η» είναι 0,162 το 1991 και του «Βόλος, ο» 0,109. Παράλληλα η κατεύθυνση της μετακίνησης είναι σαφέστατα προς το αστικό συγκρότημα της Λάρισας με μία μικρή μετάθεση προς το Νότο που οφείλεται κυρίως στο ειδικό βάρος των οικισμών του αστικού συγκροτήματος του Βόλου. Αντίστοιχα μπορούν να ερμηνευθούν και οι επόμενες μετακινήσεις: 1991 – 2001: το ειδικό βάρος των οικισμών του αστικού συγκροτήματος του Βόλου, και των λοιπών Νοτιοανατολικών οικισμών της ΠΘ αυξήθηκε, σε σχέση με τους υπόλοιπους, επηρεάζοντας την μετακίνηση, κ.ο.κ. Στο γράφημα 7 αναγνωρίζουμε εύκολα τον πρωτεύοντα ρόλο των οικισμών των δύο αστικών συγκροτημάτων, το πώς αυτοί επηρεάζουν την μετακίνηση του ΠΚΒ καθώς και τον μεταξύ τους πληθυσμιακό «ανταγωνισμό».

Αντίστοιχα, αν κάνουμε την ίδια ανάλυση χωρίς την χρήση των χωρικών δεικτών, οδηγούμαστε στα ίδια αποτελέσματα αλλά μέσω μιας πιο χρονοβόρας διαδικασίας και πιο ευάλωτης σε τυχόν λάθη. Πλέον συγκεκριμένα υπολογίζουμε το κεντροειδές, με τον ίδιο τρόπο όπως και προηγουμένως, και ομαδοποιούμε τους οικισμούς σε τέσσερις κατηγορίες: ΒΑ – Βορειοανατολικά, ΒΔ- Βορειοδυτικά, ΝΑ - Νοτιοανατολικά , ΝΔ – Νοτιοδυτικά, αναφορικά με τη θέση του κεντροειδούς (χάρτης 6). Με τον τρόπο αυτό διαπιστώνουμε ότι το Ειδικό Πληθυσμιακό Βάρος (ΕΠΒ) που αντιστοιχεί στους οικισμούς της πρώτης κατηγορίας (ΒΑ) αυξάνεται από το 1991 στο 2021 σε αντίθεση με αυτούς της δεύτερης (ΒΔ) που μειώνεται (πίνακας 6). Το ΕΠΒ των οικισμών που βρίσκονται ΝΑ πρακτικά παραμένει σταθερό ενώ το ΕΠΒ των ΝΔ οικισμών έχει μειωθεί ελαφρά. Παράλληλα από τον ίδιο πίνακα 6 διαπιστώνουμε ότι ο μέσος πληθυσμός ανά οικισμό είναι συντριπτικά μεγαλύτερος στην ΒΑ περιοχή (με τον μικρότερο στην ΝΔ) ενώ οι ανατολικοί οικισμοί έχουν και μικρότερο μέσο υψόμετρο.

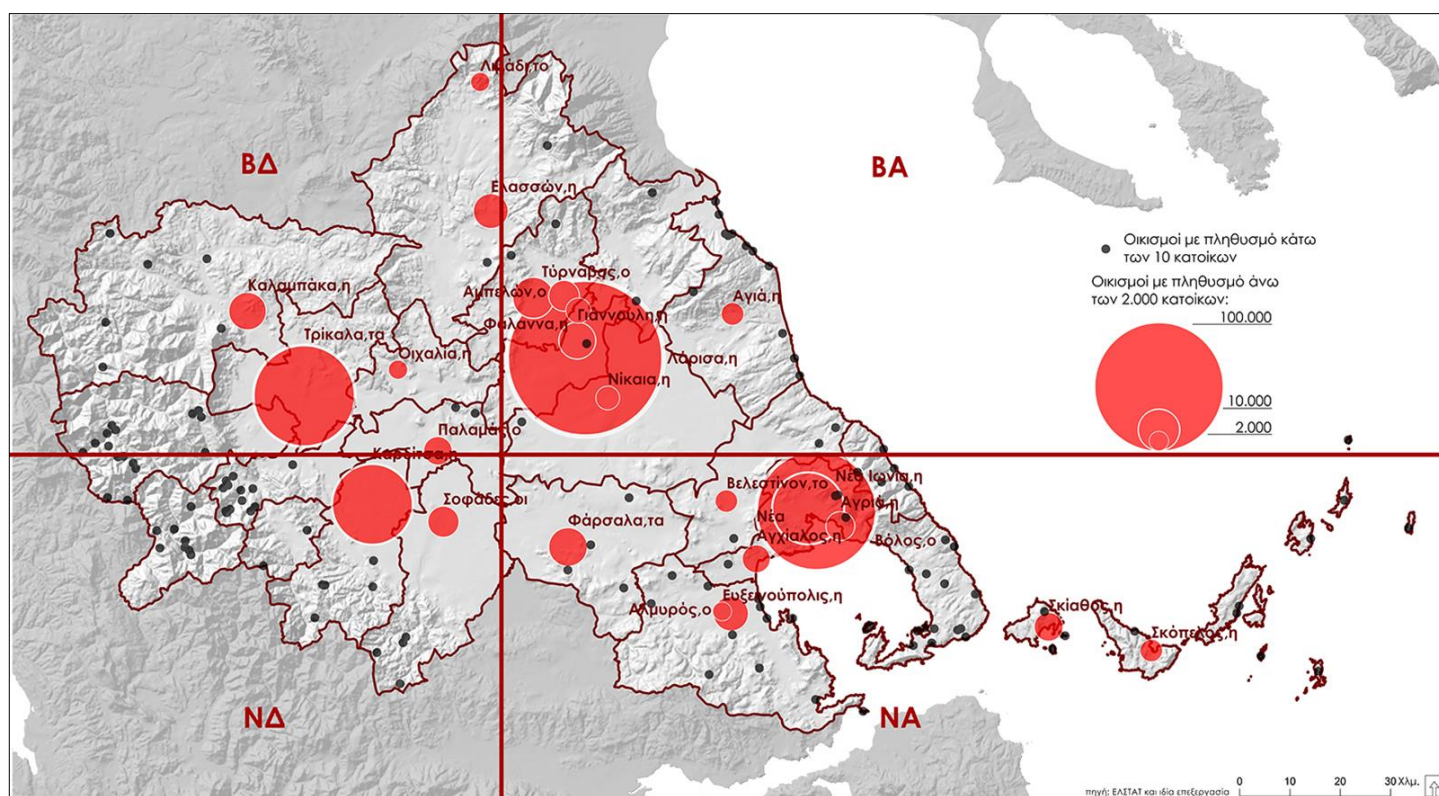
Περιοχή σε σχέση με το κεντροειδές	αριθμός οικισμών	Μέσο Υψόμετρο	Μέσος πληθυσμός 1991	Μέσος πληθυσμός 2021	Μόνιμος πληθυσμός		ΕΠΒ		Σταθμισμένες πμές ΕΠΒ	
					1991	2021	1991	2021	1991	2021
Β - Βόρεια	456	368,1	885	854	406.840	389.609	0,558	0,566	1,000	1,015
Ν - Νότια	586	371,1	542	510	322.561	298.646	0,442	0,434	1,000	0,981
Α - Ανατολικά	476	187,4	900	918	433.194	437.042	0,594	0,635	1,000	1,069
Δ - Δυτικά	566	523,2	518	444	296.207	251.213	0,406	0,365	1,000	0,899
ΒΑ - ΒορειοΑνατολικά	177	188,8	1.204	1.305	215.363	231.017	0,295	0,336	1,000	1,137
ΒΔ - ΒορειοΔυτικά	279	481,8	682	568	191.477	158.592	0,263	0,230	1,000	0,878
ΝΑ - ΝοτιοΑνατολικά	299	186,5	720	689	217.831	206.025	0,299	0,299	1,000	1,002
ΝΔ - ΝοτιοΔυτικά	287	563,4	357	323	104.730	92.621	0,144	0,135	1,000	0,937

Πίνακας 6: Κατανομή του πληθυσμού της ΠΘ σε σχέση με το κεντροειδές

Από τον προηγούμενο πίνακα 6 διαπιστώνουμε επίσης ότι οι οικισμοί που βρίσκονται βόρεια του κεντροειδούς υπερτερούν πληθυσμιακά με αυτούς που είναι νότια και ομοίως αυτοί που είναι ανατολικά υπερτερούν αυτών που είναι δυτικά. Μία πιο αναλυτική προσέγγιση της διαπίστωσης αυτής μας οδηγεί στην πληθυσμιακή ανισοκατανομή που παρουσιάζεται στην ΠΘ και η οποία αφορά όχι μόνον στην χωρική διασπορά των οικισμών σε σχέση με το κεντροειδές αλλά και στον ρόλο που διαδραματίζουν οι μεγάλοι οικισμοί, όπως τεκμηριώνεται στην συνέχεια.

Η Πληθυσμιακή ανισοκατανομή και οι οικισμοί

Όπως αναφέρθηκε, οι οικισμοί στην ΠΘ είναι 1.042, εξ αυτών μόλις είκοσι πέντε (25) διαθέτουν μόνιμο πληθυσμό (2021) άνω των 2.000 κατοίκων και σε αυτούς αντιστοιχεί αθροιστικά πληθυσμός 466.190 κατ. Δηλαδή στο 2,4% του πλήθους των οικισμών αντιστοιχεί το 67,7% του μόνιμου πληθυσμού του 2021. Ακόμα περισσότερο οι δεκατρείς (13) οικισμοί που διαθέτουν μόνιμο πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων συγκεντρώνουν το 61,7% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού της ΠΘ το 2021 ενώ οι τρεις μεγαλύτεροι πληθυσμιακά οικισμοί («Λάρισα, η», «Βόλος, ο» και «Τρίκαλα, τα») συγκεντρώνουν το 42,7% του συνολικού πληθυσμού της ΠΘ. Με δεδομένο ότι οι τρεις αυτοί οικισμοί αποτελούν τους κυρίαρχους οικισμούς των αντίστοιχων αστικών συμπλεγμάτων, οι οποίοι πλαισιώνονται και από άλλους με ικανό πληθυσμιακό μέγεθος («Νέα Ιωνία, η», «Αγριά, η», «Γιάννουλη, η» κλπ.), γίνεται σαφές ότι στα τρία αυτά αστικά συμπλέγματα συγκεντρώνεται περισσότερος από τον μισό πληθυσμό της ΠΘ. Στον αντίποδα υπάρχουν 132 οικισμοί που διαθέτουν λιγότερους από 10 κατοίκους και εξ αυτών οι 35 δεν διαθέτουν καθόλου κατοίκους (χάρτης 6).

Χάρτης 6: Οι περιοχές του κεντροειδούς και οι οικισμοί με μόνιμο πληθυσμό άνω των 2.000 κατ. και οι οικισμοί με μόνιμο πληθυσμό λιγότερο από 10 κατ.

Οι οικισμοί που έχουν περισσότερους από 2.000 κατοίκους βρίσκονται σε υψόμετρο μικρότερο από 180 μέτρα με εξαίρεση τρεις («Λιβιάδι, το», «Ελασσών, η» και «Καλαμπάκα, η» σε υψόμετρο 1.172 μ., 295 μ. και 226 μέτρα αντίστοιχα). Παράλληλα από τους ακατοίκητους οικισμούς εννέα (9) είναι νησίδες και δώδεκα (12) βρίσκονται σε υψόμετρο άνω των 600 μέτρων. Από τους οικισμούς που διαθέτουν λιγότερους από 10 κατοίκους η πλειοψηφία τους (64) βρίσκονται σε υψόμετρο άνω των 200 μέτρων εκ των οποίων οι 19 άνω των 800 μέτρων.

Συμπερασματικά

Η προηγούμενη πρωτότυπη ανάλυση της μετακίνησης του πληθυσμιακού κέντρου βάρους (έντονη μετακίνηση προς τα ΒΑ), καταδεικνύει και τεκμηριώνει την μεγάλη πληθυσμιακή ανισοκατανομή στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, η οποία συνεπάγεται έντονες στρεβλώσεις στην ισόρροπη ανάπτυξή της. Παράλληλα η εξέταση των ειδικών πληθυσμιακών βαρών των οικισμών (συγκέντρωση του 42.7% του πληθυσμού σε τρεις οικισμούς) μας οδηγεί στα ίδια συμπεράσματα. Επιπλέον υπάρχει μία σαφής συγκέντρωση του πληθυσμού στα πεδινά μέρη (υψόμετρο μικρότερο από 180 μ.). Με δεδομένο ότι η πλειοψηφία των οικισμών (72,6%) αδυνατεί να διατηρήσει τον πληθυσμό τους, και αν λάβουμε υπόψη μας τις εποχιακές μετακινήσεις, τότε πραγματικά τίθεται θέμα επιβίωσης των μικρών οικισμών και κυρίως των μικρών ορεινών οικισμών.

Ολοκληρώνοντας οφείλουμε να αναφέρουμε ότι οι οικισμοί δεν αποτελούν μόνο στατιστική οντότητα ή την βάση του διοικητικού συστήματος της χώρας αλλά πρωτίστως είναι η καρδιά της χωρικής υλοποίησης του Ελληνικού πολιτισμού, σε όλες του τις εκφάνσεις, και αποτελούν την πιο ολοκληρωμένη ενσάρκωση της διαχρονικής παράδοσης. Με την έννοια αυτή απαιτείται συστηματική και σε βάθος διερεύνηση του συνολικού χαρακτήρα τους με σκοπό την διατύπωση και εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων και πολιτικών όχι μόνον για την διατήρηση του πληθυσμιακού τους αποθέματος, αλλά για την διατήρηση και ενίσχυση της ύπαρξής και του ρόλου τους στο πλαίσιο μίας ισόρροπης ανάπτυξης.

Έκδοση του Ινστιτούτου Δημογραφικών Ερευνών και Μελετών (ΙΔΕΜ)

ΙΔΕΜ, Λεωφ. Συγγρού 154, Αθήνα, 17161, τηλ. 2109315288, e-mail: indemography@gmail.com

Υπεύθυνος σύνταξης: Βύρων Κοτζαμάνης, bkotzama@gmail.com

Το τεύχος αυτό είναι διαθέσιμο στο <https://indemography.gr/category/enimerosi/delfia/>